

Imøtekommer endringer

Denne rapporten markerer 10 års jubileet for TOMRAs miljø- og samfunnsansvarsrapportering. I årets rapport gir vi et tilbakeblikk på hva vi har oppnådd de siste ti årene samtidig som vi sier noe om hvordan vi skal angripe de økende miljø- og samfunnsutfordringene TOMRA og verden forøvrig står overfor.



I løpet av de siste fem årene har TOMRA utvidet sin virksomhet til å omfatte mer enn de tradisjonelle løsningene for gjenvinning av brukt drikkevareemballasje med pant. I dag tilbyr TOMRA et større spekter av løsninger for gjenkjenning, sortering og komprimering av ulike materialer som også er rettet mot flere ulike typer markeder.

Med de senere års utvidelse av TOMRAs virksomhetsområder er selskapet nå involvert i drift med større potensiell risiko innen miljø- og samfunnsrelaterte saker. TOMRAs styre har derfor besluttet å etablere en permanent styrekomité med ansvar for å formalisere og sette en ytterligere fokus på selskapets samfunnsansvar.

TOMRAs styre etablerte formelt en Corporate Responsibility komité i juni 2008. Komitéen ledes av et styremedlem og består i tillegg av to andre styremedlemmer. Komitéens oppgave er å assistere styret i å utføre følgende oppgaver:

- Gjennomgå gruppens eierstyring, miljø-, sosiale- og etiske rutiner.
- Vurdere potensiell risiko innen disse områdene.
- Fastlegge gruppens retningslinjer innen disse områdene.

Våre løsninger bidrar til å gjenvinne titalls milliarder avfallsenheter og betydelig redusere utslipp av CO₂. Som en følge av dette, spiller TOMRA en viktig rolle i å hjelpe verden å resirkulere, og å utnytte verdifulle ressurser mer effektivt.

MILEPÆLER INNEN FELTET SAMFUNNSANSVAR, 1998-2008

MILJØASPEKTER

Introduserte første miljøretningslinjer	1998
Adopterte første miljøprogram	1998
Implementerte første program for miljørevisjon i utviklings- og produksjonsenhetene	1998
Startet miljørapportering som en integrert del av årsrapporten	1998
Initierte livssyklusvurderinger av innsamlingsmodeller for brukt drikkevareemballasje (Life Cycle Assessment (LCA))	1998
Lanserte "Miljødesign" program i utviklingsavdelingen	1999
Fikk godkjent ISO 14001 sertifisering av utviklings- og produksjonsenhetene	1999
Introduserte miljøretningslinjer for leverandører	1999
TOMRA inkludert i Dow Jones Sustainability Index	1999
Introduserte retningslinjer for samfunnsansvar og eierstyring (CSR Policy) i stedet for tidligere miljøpolicy	2000
Revidert rapport for å vise direkte og indirekte miljøpåvirkning	2000
Styrke fokus på utvikling av mer øko-effektive resirkuleringsystemer som følge av LCA resultater	2001
Introduserte TOMRA "R&D Greenbook" som et verktøy for produktutvikling	2002
Lanserte miljøprogram for 2002-2005	2002
Introduserte rapportering av miljøpåvirkning målt i forhold til verdiskapning	2002
TOMRA inkludert i de fleste store SRI indekser (DJSI, FTSE4Good, Ethibel, NAX, Kempen etc.)	2002
Introduserte rapportering av distribuert verdi til ulike interessenter	2004
TOMRA inkludert som en av verdens 100 mest bærekraftige organisasjoner av Global 100	2005
Oppnådde forbedringsmål definert i 2002-2005 miljøprogram	2006
Styret godkjente TOMRAs reviderte samfunnsansvarsposisjon	2006
Inkluderte klimaregnskap under samfunnsansvarsrapporteringen	2007

SOSIALE - OG ETISKE ASPEKTER

Introduserte "Living Our Values" medarbeiderundersøkelse i Norge	1996
Lanserte røykeforbud i alle egne lokaler i Norge, Nederland og flere andre markeder	2002
Startet utvikling av retningslinjer for god forretningsskikk ("Code of Conduct")	2003
Lanserte ny medarbeiderundersøkelse i Norge	2006
Introduserte tiltak i Nord-Amerika for å adressere helse- og sikkerhetsaspekter	2006
Styret godkjente TOMRAs reviderte kjerneverdier	2008

ANSVARLIG FORRETNINGSATFERD

Styret godkjente formelle retningslinjer for forsvarlig forretningsatferd	2003
Etablerte "Competition Compliance" program	2005
Styret godkjente revidert "Code of Conduct"	2007
Introduserte revidert prosedyre med rutiner for ansatte med tilgang til innside- og annen konfidensiell informasjon	2008
Styret etablerte Corporate Responsibility komité	2008

SAMFUNNSANSVARSMÅL, 2009

- Gjennomgå miljøindikatorer og fastslå målsetninger for 2010
- Introdukere energisparingsprogram i utvalgte markeder
- Vurdere mål for unngåtte CO₂ utslipp ved bruk av TOMRAs teknologi
- Utvide TOMRAs krav til sine leverandører
- Vurdere formelt medlemskap av et samfunnsansvarsrelatert initiativ
- Utvikle retningslinjer mot korrupsjon for å supplere TOMRAs "Code of Conduct"



MILJØLEDELSE

F&U og produksjonsenhetene, både hos TOMRA og TOMRAs større produksjonspartnere, er sertifisert i henhold til både ISO 14001 og ISO 9001. Overensstemmelse med disse standardene krever at prosedyrer som sikrer kontinuerlig fokus på miljømessige og kvalitetsmessige spørsmål er på plass. Den siste eksterne revisjonen av disse prosedyrene ble utført i oktober 2008.

Miljø

TOMRA er en organisasjon med en svært positiv nettopåvirkning på miljøet. Våre direkte interne miljøpåvirkninger er små i forhold til de indirekte eksterne miljømessige fordelene som TOMRAs produkter og tjenester genererer. En oppsummering av disse fordelene er presentert på side 45.

Regnskapet for energiforbruk og karbondioksidutslipp

Energiforbruk innenfor TOMRAs egne virksomheter (totalt direkte energiforbruk) tilsvarte nesten 82.000 oljefat i 2008, opp 24 % fra 2007. Brorparten av økningen relaterer seg til en prosesseringsfabrikk i USA som tidligere har vært utenfor TOMRAs rapportering. Innhenting av transportdata har også blitt forbedret.

Det er estimert at alle TOMRA panteautomater i bruk i verden hadde et energiforbruk som tilsvarer 57.000 oljefat i 2008.

Når det gjelder utslipp av karbondioksid, kan TOMRA fortsatt rapportere en nettobesparelse av mer enn 9 millioner tonn. Besparelsen er et resultat av alt emballasjeavfall som ble innsamlet og prosessert av TOMRAs produkter og tjenester i løpet av det siste året.

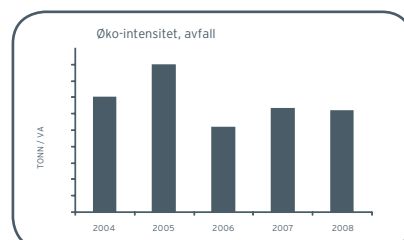
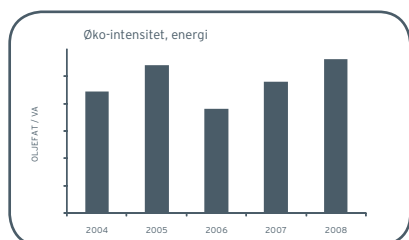
Avfall

TOMRAs løsninger bidrar til å gjenkjenne, sortere, og prosessere flere millioner tonn avfall i et voksende antall markeder. Disse aktivitetene genererer en viss mengde avfall, tilsvarende 1.820 tonn i 2008.

Øko-intensitet

Øko-intensitet er en indikator som TOMRA bruker for å vise miljøytelse over tid med organisasjonsendringer tatt i betraktning. Denne indikatoren beregnes ved å dele miljømessig påvirkning på verdiskapning (VA).

Målsetningen er å skape mer verdi med mindre miljøpåvirkning, og effekten av dette vil være at indikatorene for øko-intensitet går ned over tid.



KLIMAREGNSKAP

UTSLIPP FRA VIRKSOMHETEN

TONN KARBONDIOKSYD	2008	2007
Utslipp fra stasjonære kilder	7 400	100
Fyringsolje	100	100
Gass	0	0
Propan	7 300	0
Utslipp fra elektrisitet	3 800	5 500
Norge	0	0
Europa EU25	1 400	1 000
Nord Amerika	2 400	4 500
Øvrig gjennomsnitt på verdensbasis	0	0
Sertifisert lav-CO ₂ eller fornybar	0	0
Utslipp fra transport	21 200	23 300
Bensindrevet kjøretøy	4 900	4 800
Dieseldrevet kjøretøy	14 600	18 100
LPG kjøretøy	800	n/a
Fly	900	400
Totalt direkte utslipp	32 400	28 900
Utslipp fra produktene i bruk	47 900	45 900
Panteautomater eid og operert av TOMRA og kunder	47 900	45 900
Totalt direkte og indirekte utslipp	80 000	75 000

REDUSERTE UTSLIPP FRA VIRKSOMHETEN OG ANVENDELSE AV PRODUKTER OG TJENESTER

TONN KARBONDIOKSYD	2008	2007
Innsamling av emballasje gjennom panteautomater og gjenvinningscentre (ARC)¹⁾	2 267 000	2 086 000
Plastflasker	377 000	347 000
Glassflasker	736 000	677 000
Aluminiumsbokser	1 138 000	1 047 000
Stålbokser	16 000	15 000
Transport og håndtering av emballasje²⁾	953 000	951 000
Glassflasker	51 000	55 000
Aluminiumsbokser	771 000	782 000
Plastflasker, PET	127 000	111 000
Plastflasker, HDPE	2 000	1 000
Papp og fiber	2 000	2 000
Sortert emballasje til resirkulering fra blandede kilder, TiTech³⁾	5 689 000	5 344 000
Glass	0	36 000
Aluminium	1 316 000	1 298 000
PET	2 113 000	1 849 000
HDPE	530 000	516 000
Fiber	255 000	567 000
Avfallsutvunnet brensel (RDF)	1 050 000	800 000
Andre materialer	425 000	278 000
Transportreduksjon gjennom materialkomprimering, Orwak⁴⁾	611 000	598 000
25 milliarder tonn komprimert årlig	611 000	598 000
Totalt reduserte karbondioksid utslipp	9 520 000	8 980 000
Netto utslipp/(reduserte utslipp)	-9 400 000	-8 900 000

AVFALL

AVFALL GENERERT FRA PRODUKSJON, SALG, SERVICE OG VIRKSOMHETSPROSESSER

TONN AVFALL	2008	2007
Generert avfall	1 820	1 745
Papir	30	70
Papp	120	80
Plast	855	870
Tre	145	155
Elektrisk og elektronisk avfall	50	40
Expanded polystyrene	0	0
Metall	500	415
Batterier	20	20
Farlig avfall	30	0,2
Usortert	70	95

ENERGIFORBRUK

ENERGIFORBRUK I PRODUKSJON, SALG, SERVICE OG VIRKSOMHETSPROSESSER

OLJEFAT EKVIVALENTER	2008	2007
Energiforbruk, stasjonære kilder	21 200	300
Fyringsolje	100	300
Gass	0	0
Propan	21 100	0
Energiforbruk, elektrisitet	8 200	9 300
Norge	2 300	2 700
Europa EU25	2 200	1 700
Nord Amerika	2 500	4 800
Resten av verden	0	0
Sertifisert lav-CO ₂ eller fornybar	1 200	100
Energiforbruk, transport	52 500	56 400
Bensindrevet kjøretøy	13 300	12 900
Dieseldrevet kjøretøy	34 300	42 600
LPG kjøretøy	3 100	n/a
Fly	1 800	900
Totalt direkte energiforbruk	81 900	66 000
Energiforbruk fra produktene i bruk	57 400	55 000
Panteautomater eid og operert av TOMRA og kunder	57 400	55 000
Totalt direkte og indirekte energiforbruk	139 300	121 000

NOTER

Utslippsfaktorer er basert på "Greenhouse Gas Protocol" (www.ghgprotocol.org) og "Waste Management Options and Climate Change" (www.ec.europa.eu/environment/waste/studies/pdf/climate_change.pdf).

1. Innsamling av drikkeemballasje gjennom panteautomater og gjenvinningscentre (ARCs).
Redusert utslipp av karbondioksid er kalkulert basert på de totale enhetene av drikkevareemballasje innsamlet gjennom TOMRAS mer enn 60.000 panteautomater og ARC installasjoner, som utgjør mer enn 30 milliarder enheter hvert år. All glassemballasje antas å være ikke-gjenfyllbar, derfor er vekten som er brukt i kalkylen betydelig lavere enn i praksis. Andel emballasjetyper er estimert basert på data om drikkevare forbruk og estimater gjort av TOMRA. Fordelen av å samle inn og resirkulere drikkevareemballasjen til nye materialer, i kontrast til å sende disse til avfallsdeponier, er tatt fullt inn i kalkylen.

2. Transport og prosessering av innsamlet emballasje.
Redusert utslipp av karbondioksid er kalkulert basert på vekten av drikkevareemballasjen transportert og håndtert av TOMRA i USA. Fordelen av å samle inn og resirkulere drikkevareemballasjen til nye materialer, i kontrast til å sende disse til avfallsdeponier, er tatt fullt inn i kalkylen. Det merkes imidlertid at et visst element av dobbelrapportering kan anses i forhold til reduksjonen rapportert under "Innsamling av drikkeemballasje gjennom panteautomater og gjenvinningscentre".

3. Emballasje sortert for gjenvinning fra blandede kilder, TiTech.

Et overslag på materialet som prosesseres av TiTech utstyr er brukt i kalkylen for reduserte utslipp av karbondioksid. Fordelen av å samle inn og resirkulere drikkevareemballasjen til nye materialer, i kontrast til å sende disse til avfallsdeponier, er tatt fullt inn i kalkylen.

4. Reduksjon av transport grunnet materialkomprimering, Orwak.

Det er estimert at antall installerte Orwak produktene kan komprimere cirka 85 millioner tonn material daglig, som reduserer da både antall kjørekilometer og bruk av drivstoff som ellers ville kreves. Dette tilsvarer over 45.000 transportbevegelser og 700.000 liter drivstoff hver dag. Denne kalkylen tar ikke i betraktning fordelene av reduserte utslipp av karbondioksid fra gjenvinning av materialet.

Informasjonen om reduserte utslipp av karbondioksid er kun illustrativt, og kun beregnet som et hjelpemiddel for å belyse fordelene TOMRA genererer. Informasjonen skal ikke anses som en komplett livsløpsanalyse. Metodikken og forutsetningene brukt i kalkylen er tilgjengelig ved forespørsel.

Våre verdier

Våre kjerneverdier – innovation, passion og responsibility – danner rammeverket for den spennende fremtiden vi kan skape for TOMRA. Med innovativ tenkning, et sterkt engasjement og ansvarlighet i alt vi gjør, er det opp til oss hvor langt vi kan nå.



INNOVATION

- › Åpne til sinns
 - › Kreative
 - › Opptatt av kontinuerlige forbedringer
- Vi vil ligge "et skritt foran"
 - Vi ønsker å forstå våre kunders behov, og vi er åpne for nye perspektiver
 - Vi jobber for å sette gode idéer ut i livet

PASSION

- › Engasjerte
 - › Entusiastiske
 - › Dedikerte
- Vi har en indre drivkraft som gjør at vi ønsker å levere det beste
 - Vi er drevet av entusiasmens kraft
 - Vi bygger team spirit for å nå felles mål

RESPONSIBILITY

- › Ærlige
 - › Ansvarlige
 - › Forutsigbare
- Vi er lydhøre, til å stole på og proaktive i våre handlinger
 - Vi arbeider for å levere kvalitet
 - Vi tar fullt ansvar utover det som er forventet

TOMRA reviderte kjerneverdiene i 2008, og disse er implementert i hele organisasjonen.

HUMAN RESOURCES

		2008	2007	2006	2005	2004	2003	2002
Antall ansatte	#	2 110	2 040	2 022	1 906	1 824	1 972	1 976
Kvinnelige ansatte	%	19	20	18	19	17	17	20
Kvinnelige ledere	%	22	19	17	17	16	16	18
Ansatte med minoritetsbakgrunn	%	29	32	35	34	33	33	21
Rapporterte skader	#	153	167	116	153	178	178	253

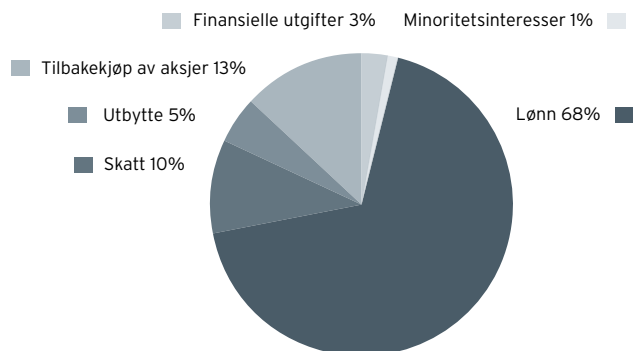
Etiske retningslinjer for leverandører

Etter å ha hatt miljøretningslinjer for leverandører siden 1999, har TOMRA valgt å introdusere retningslinjer som også dekker sosiale og etiske områder. De reviderte retningslinjene vil bli implementert i løpet av 2009.

TOMRAS ØKONOMISKE PÅVIRKNING

TOMRA har siden 2004 rapportert sitt økonomiske bidrag i form av verdidistribusjon. I dette legger vi verdiskapningen som genereres i rapporteringsåret, i tillegg til eventuell ekstraordinær distribusjon av verdi som tidligere er generert, for eksempel ekstraordinært utbytte og programmer for tilbakekjøp av aksjer.

Hoveddelen av TOMRAS verdiskapning er fordelt på; ansatte i form av lønn, aksjonærer i form av utbytte og tilbakekjøp av aksjer, og samfunnet i form av skatter.



Fordeling av verdiskapning 2008

(Verdiskapning, utbytte og tilbakekjøp av aksjer)

RETNINGSLINJER FOR EIERSTYRING OG SELSKAPSLEDELSE

REDEGJØRELSE

Redegjørelsen er gjort i årsrapporten. TOMRA har utarbeidet en "code of conduct" som trekker opp de etiske retningslinjene for konsernets ledere.

VIRKSOMHET

Selskapets strategi fremkommer gjennom vedtekter og med videre utdypninger i årsrapporten, samt på selskapets hjemmeside.

SELSKAPSKAPITAL OG UTBYTTE

Alle vesentlige krav etterleves.

LIKEBEHANDLING AV AKSJEEIERE OG TRANSAKSJONER MED NÆRSTÅENDE

Alle vesentlige krav etterleves. Det har ikke vært vesentlige transaksjoner mellom selskapet og nærstående parter som krever verddivurdering av uavhengig tredjepart i 2008.

FRI OMSETTELIGHET

Det er ingen begrensninger på omsetteligheten av selskapets aksjer.

GENERALFORSAMLING

Alle vesentlige krav etterleves.

VALGKOMITÉ

Alle vesentlige krav etterleves.

BEDRIFTSFORSAMLING OG STYRE

Alle vesentlige krav etterleves. Alle styrets aksjonærvalgte medlemmer anses som uavhengige.

STYRETS ARBEID

Styret har etablert revisjons-, kompensasjons-, nominasjons-, og Corporate Responsibility komité.

RISIKOSTYRING OG INTERNKONTROLL

Alle vesentlige krav etterleves.

GODTGJØRELSE TIL STYRET

Alle vesentlige krav etterleves.

GODTGJØRELSE TIL LEDENDE ANSATTE

Alle vesentlige krav etterleves.

INFORMASJON OG KOMMUNIKASJON

Alle vesentlige krav etterleves.

SELSKAPSOVERTAGELSER

Alle vesentlige krav etterleves.

REVISOR

Alle vesentlige krav etterleves.

EIERSTYRING OG SELSKAPSLEDELSE

I TOMRA defineres eierstyring og selskapsledelse som de prosessene og kontrollstrukturene som er etablert for å ivareta interessene til TOMRAS aksjonærer og andre interessegrupper, f.eks. ansatte, leverandører og kunder. TOMRAS retningslinjer for eierstyring og selskapsledelse har blitt vedtatt av styret og finnes tilgjengelig på TOMRAS hjemmeside (www.tomra.com).

Verdier, "code of conduct" og kvalitetssystemer

Innovation, passion og responsibility. Disse tre verdiene representerer kjerneverdiene i TOMRA. Vi betrakter disse som kritiske for organisasjonens suksess og som en naturlig referanseramme for måten vi ter oss på i bestrebelsene etter å oppnå de målene som er satt for virksomheten. TOMRA har også utviklet og implementert en intern "code of conduct" som skisserer grunnleggende prinsipper for ansattes oppførsel som representanter for TOMRA.

TOMRAS kvalitets- og miljøstyringssystemer er basert på de internasjonale standardene ISO 9001 og ISO 14001. Alle enheter innenfor TOMRAS teknologiavdeling har blitt sertifisert i henhold til disse standardene. Dette sikrer at våre interne systemer og prosedyrer er utformet på bakgrunn av ledende praksis internasjonalt og at ansvar og mandat for alle viktige oppgaver er hensiktsmessig fordelt.

Retningslinjer for eierstyring og selskapsledelse

TOMRA har implementert et eierstyrings- og selskapsledelsesprogram i samsvar med norsk anbefaling til eierstyring og selskapsledelse. Til venstre finnes et kort sammendrag med referanser til punktene i anbefalingen av 4. desember 2007 med fokus på eventuelle avvik mellom TOMRAS retningslinjer og anbefalingen.

Retningslinjer for fastsettelse av lønn og annen godtgjørelse til ledende ansatte 2008-2009

Lønn og øvrige vilkår til medlemmer av TOMRAS konsernledelse skal være konkurransedyktig slik

at konsernet kan tiltrekke seg og beholde dyktige ledere. Lønnen skal bestå av en fast og en variabel komponent. Den faste lønnen skal reflektere den enkelte leders ansvarsområde og resultater oppnådd over tid. Den variable andelen skal ikke overstige 55 prosent av den faste lønnen samt beregnes basert på konsernets og/eller den enkelte ledes ansvarsområdes måloppnåelse.

Arbeidsmålene for konsernsjefen fastsettes av styret i TOMRA. Målene for resten av konsernledelsen fastsettes av konsernsjefen. Målene kan være relatert til finansielle måltall slik som driftsresultat, eller andre prestasjonsrelaterte arbeidsmål.

Konsernsjefens avlønning, inklusive justeringer av denne, avtales mellom styrets leder og konsernsjefen og godkjennes av styret i TOMRA. Avlønning for de øvrige medlemmene av konsernledelsen, samt justeringer av disse, avtales mellom konsernsjefen og den respektive leder. Vilkårerne gjennomgås av konsernets kompensasjonskomité, og gjennomgås til slutt av styret i TOMRA.

Det vil ikke bli etablert noen nye opsjonsprogram i 2009, verken for ledere eller ansatte i TOMRA. Det er imidlertid etablert et aksjespareprogram der ledere og ansatte i konsernet kan få subsidiert sine kjøp av Tomra aksjer, gitt at aksjene beholdes og ansettelsesforholdet opprettholdes.

Fra 2006 har for konsernledelsen og øvrig nøkkel-personell i TOMRA deltatt i en langsiktig insentivordningsplan (LTIP). For konsernledelsen er LTIP knyttet til vekst i konsernets driftsresultat. Det er etablert tak for hvor mye den enkelte leder kan tjene under denne ordningen. LTIPen er etablert og godkjent av styret i TOMRA. Konsernets kompensasjonskomité overvåker at planen blir gjennomført i henhold til mandatet og intensjonene.

I tillegg til fast og variabel lønn, kan konsernledelsen ha andre goder slik som firmabil, helseforsikring, rente- og avdragsfrie lån, aviser og telefon. Den totale verdien av slike goder skal imidlertid være

moderat og kun utgjøre en mindre andel av den enkelte ledes totale avlønning.

Konsernledelsen deltar i de pensjonsordningene som er etablert for de ansatte i den jurisdiksjon de er ansatt. Det skal ikke etableres noen særskilte pensjonsordninger for konsernledelsen med unntak av pensjonsordninger som allerede var etablert i selskaper før disse ble kjøpt opp av TOMRA, og hvor den aktuelle lederen deltok i denne planen på oppkjøpstidspunktet.

Oppsigelsestiden for medlemmer av konsernledelsen skal være tre til seks måneder med unntak av medlemmer av ledelsen med ansettelse i USA, der tidsbegrensede kontrakter kan benyttes.



Konsernsjefen er berettiget til 12 måneders etterlønn ved oppsigelse fra selskapets side. Det skal ikke etableres avtaler som gir medlemmer av konsernledelsen noen automatisk rett til mer en 24 måneders etterlønn. En detaljert oppstilling over den enkelte leders avlønning, herunder også LTIP, er inkludert i note 13 til årsregnskapet.

Lederlønsprinsippene for 2009 er ikke vesentlig endret fra de prinsippene som ble vedtatt for 2008, som ble fremlagt for generalforsamlingen i april 2008. Lederlønspolitikken og lønnsfasettelene har gjennom 2008 fulgt de retningslinjene som da ble etablert.



Internkontroll og risikostyringssystemer

Styret i Tomra har i utgangspunktet ansvaret for konsernets internkontrollsystemer og systemenes effektivitet. Ansvaret for utøvelsen er delegert til konsernsjefen og videre til det enkelte medlem av konsernledelsen. Systemet er utarbeidet for å håndtere, snarere enn å eliminere, risikoen for å ikke nå konsernets mål. Systemet kan følgelig kun gi en rimelig, men aldri absolutt, forsikring mot vesentlige feil, mangler eller tap.

Det eksisterer prosesser for å identifisere, evaluere og håndtere vesentlig risiko. Metoder styret og revisjonskomiteen benytter for å vurdere kvaliteten av konsernets internkontroll inkluderer bl.a.:

- Gjennomgang av revisjonsplaner for henholdsvis den eksterne og interne revisjonen.
- Gjennomgang av rapporter fra konsernets ledelse samt fra eksterne og interne revisjoner, hva angår internkontrollsystemene, samt eventuelle svakhet er som er identifisert i disse.
- Diskusjoner med ledelsen rundt hvilke tiltak som er iverksatt på problemområder.

Styret er representert i revisjonskomiteen med tre medlemmer. Styrets leder mottar kopi av alle møtereferatene fra komiteen. Hovedelementene i konsernets risiko og kontroll miljø er beskrevet nedenfor.

Risikostyring

Styret er ansvarlig for å godkjenne konsernets strategi, hovedsatsingsområder og nivåer for akseptabel risiko. Det er etablert risikostyringsprosesser som søker å identifisere vesentlige risikoområder, samt rutiner som sikrer at slike er håndtert på en tilfredsstillende måte.

Kontrollmiljø

Det er etablert en organisasjonsstruktur som definerer ansvarlinjer og delegerer myndighet til tilstrekkelig kvalifiserte ledere. Et autoriseringshierarki (chart of authorities) dokumenterer hvert nivå's myndighet nedover i organisasjonen. Beslutninger som kun kan fattes av styret er klart

definert gjennom begrensninger i den autorisasjonsmyndighet som er delegert til administrasjonen.

Informasjon og kommunikasjon

Konsernet har etablert systemer for planlegging og finansiell rapportering. Faktiske resultater holdt opp mot budsjett og tidligere perioder, samt ledelsens skriftlige kommentarer, blir gjennomgått av styret månedlig. Forøvrig krever vesentlige strategiske beslutninger og investeringer styrets godkjenning.

Kontrollaktiviteter

Internkontrollprosedyrene er tilpasset det enkelte forretningsområdets aktiviteter og ansvarsområde. Kontroll av områder med spesielt høy iboende risiko, inkluderer klare retningslinjer for delegering av myndighet, oppdeling av arbeidsoppgaver, krav til periodisk rapportering og gjennomgang.

Revisjonskomiteén bistår styret i dets ansvar ved å overvåke prosessen med å identifisere, evaluere og håndtere risiko, vurdere rapporter fra den interne så vel som eksterne revisjonen, samt gjennomgå konsernets regnskaper.

Systemovervåking

Driften av konsernets systemer for intern kontroll påligger linjeledelsen. Denne er gjenstand for uavhengig granskning av den interne revisjonen, samt når påkrevet, av konsernets eksterne revisjon og eksterne regulatoriske myndigheter. Rapporter utarbeidet i denne forbindelse gjennomgås av revisjonskomiteen på vegne av styret. Revisjonskomiteen sørger for at tilfredsstillende korrektive tiltak blir implementert der hvor slikt synes nødvendig.

Konsernets internrevisjon utføres av selskapets konserncontroller og konsernregnskapssjef. I sine roller som internrevisorer rapporterer de direkte til revisjonskomiteen. De gjør sine egne vurderinger av risiko og relevansen av tilhørende kontrollsystemer etablert innen konsernet. Funn og anbefalinger til forbedringer blir avklart med lokal ledelse, og implementeringen av vedtatte forbedringer blir gjennomført under deres overvåking. Revisjons-

komiteen gjennomgår revisjonsfunnene og forslagene til forbedringer på vesentlige områder. Internrevisjonen har ubegrenset tilgang til alle arkiv, personell og eiendeler innen konsernet der slik tilgang er nødvendig for å utføre gjennomganger.

Revisjonskomiteen har på vegne av styret gjennomgått effektiviteten i konsernets interne kontrollsystemer for året 2008, samt perioden frem til regnskapet for 2008 avlegges. Som forventet i et konsern av Tomras størrelse og kompleksitet, har man identifisert et lite antall avvik i nevnte periode. Tiltak for å eliminere identifiserte avvik er iverksatt. Ingen av avvikene har medført tap som krever egen omtale.

TOMRA INVESTOR RELATIONS:

Espen Gundersen
Chief Financial Officer
Telefon: +47 66 79 92 41
Faks: +47 66 79 92 50
E-mail: espen.gundersen@tomra.no



TOMRA er interessert i din tilbakemelding eller dine kommentarer når det gjelder vår samfunnsansvarsrapport. Ikke nøl med å kontakte oss på:

Tomra Systems ASA
Corporate Responsibility
Postboks 278, 1372 Asker
impact@tomra.com